

Miljøsjekkliste for Oslos kultur- og utelivsbransje

SPICE

BY:LARM

Om Spire

Spire er en organisasjon for unge voksne som jobber for en bærekraftig og rettferdig fordeling av verdens ressurser. Gjennom politisk påvirkning og praktisk arbeid utfordrer vi strukturene som hindrer bærekraftig utvikling. Vi arbeider både nasjonalt og internasjonalt, og samarbeider med organisasjoner i det globale Sør.

Les mer på www.spireorg.no

Bli medlem: Send SMS med kodeord <Spire inneværende år> og <din e-postadresse> til 2434 (kr 50,- per år).

Eksempel: <Spire 2019 navn@epost.no>.

Er du over 30 år? Bli fastgiver og gi et selvbestemt beløp i måneden.

Om by:Larm

by:Larm er en festival og konferanse som holdes årlig i Oslo på vinterstid. Konferansen er et møtepunkt for musikkindustrien, hvor en rekke seminarer og debatter tar opp relevante temaer. Festivalen foregår, i motsetning til konferansen, på kveldstid.

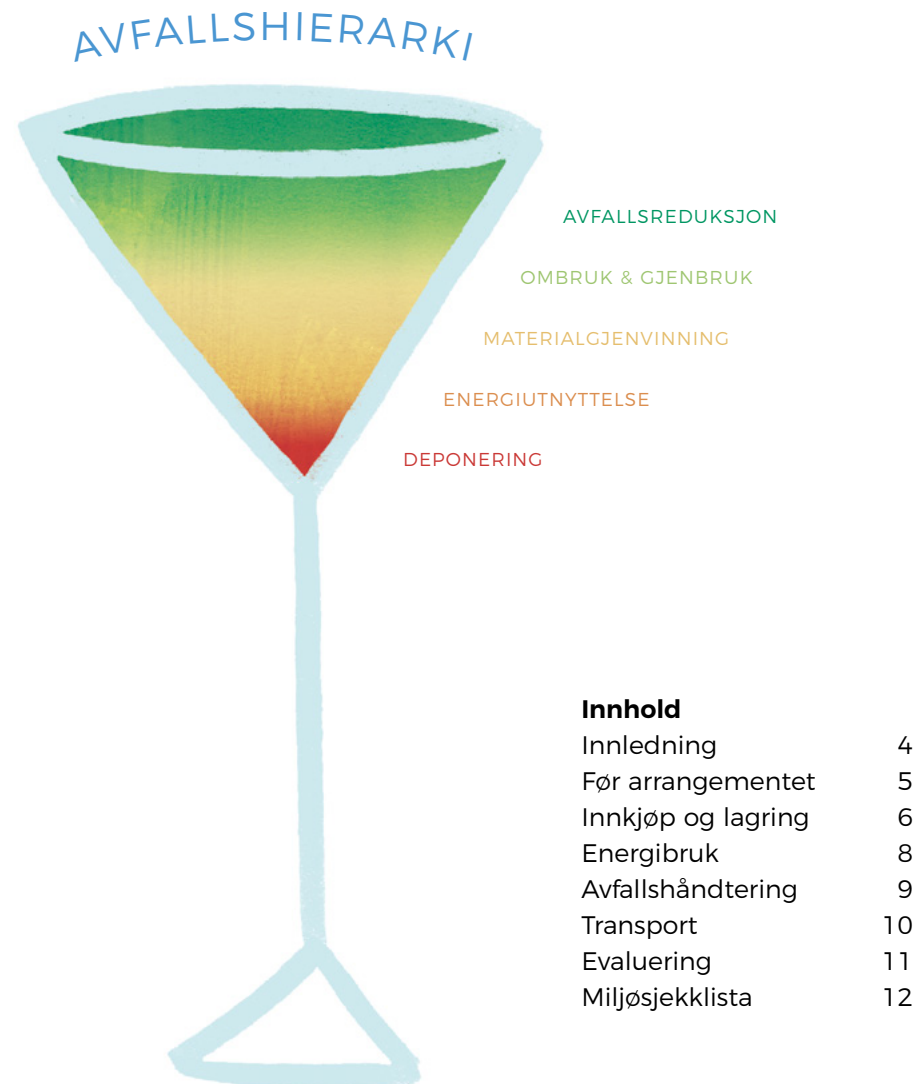
Festivalen har som fokusområde å presentere artister som står like ved gjennombruddet – både nasjonalt eller internasjonalt.

Les mer på www.byfarm.no

Skrevet av: Nora May Engseth, Linnéa Svensson og Hege Skarrud

Design og illustrasjon: Sunniva Mellbye

Forsidefoto: Martha Linnea Pukallus

Innledning

En av nåtidens største utfordringer er menneskeskapt klimaendring. Vårt daglige forbruk og aktiviteter har konsekvenser som strekker seg langt utover landegrensene og generasjoner. Vi er derfor nødt til å se på alternative løsninger for å sikre bærekraft.

Vi står i dag ansikt til ansikt med klimaendringene. Våre to alternativer er enten å fortsette som før, og gå ukontrollerbare, negative konsekvenser i møte, eller å ha en kontrollert omstilling hvor vi legger om dagens drift til å ha mindre negative miljøpåvirkninger. Vi ønsker her å oppfordre til deltakelse til alternativ to.

Verden satte seg i 2015 målet om å begrense global oppvarming til maksimalt 2 grader Celsius. Vi ser nå at vi må hindre global oppvarming til 1,5 grader for å minimere negative konsekvenser betraktelig. Norge må derfor kutte klimagassutslippene sine med minst 53 prosent innen 2030. For å nå disse klimamålene er det viktig at alle bidrar. Årlig benytter flere tusen mennesker seg av konsert-, kultur- og utelivsbransjens tilbud. Avfall fra arrangement, transport av artister og publikum, energibruk og innkjøp i forbindelse med drift er en påkjenning for klimaet. En mer klimabevisst og miljømessig drift vil derfor ha stor betydning og bidra til å nå målene.

Kunnskap, vilje, en gjennomførbar plan og gode systemer er nøkkelen til et bærekraftig arrangement. Likevel vet vi at det er et virrvarr av informasjon og kanaler å hente inn informasjon fra når det kommer til miljø og bærekraft. Dette er ofte vanskelig å kombinere i en allerede hektisk drift. Denne sjekklista håper vi derfor vil være til hjelp for alle konsertarenaer, samt aktører i kultur- og utelivsbransjen, som ønsker å redusere sitt miljømessige fotavtrykk.

FORBEREDELSE

Planlegging og informasjon er nøkkelen til bærekraftig handling. Dette kan best gjennomføres ved å få en fullstendig oversikt over egne rutiner, hvor miljøtiltak kan implementeres og hvordan dette kan følges opp på best mulig måte. Det anbefales derfor at enhver aktør får på plass en miljøstrategi. Å bli Miljøfyrtårnsertifisert er også et godt verktøy for å få til en god miljøstrategi. Dere tar ansvar for eget utslipp, blir mer bærekraftig og miljøarbeidet kan lettere dokumenteres og følges opp.

Et annet steg i riktig retning for å få inn gode rutiner og kunnskap er å tilordne rollen som miljøansvarlig til noen i personalet. Ved å gjøre miljøtiltak til et spesifikt ansvarsområde økes sjansen for suksess og sikrer langsiktig arbeid med bærekraftig drift.

Det kan være hensiktsmessig å gå i dialog med kommune og relevante etater for å få en oversikt over hvilke tiltak som eksisterer. Hva er rutiner for avfallshåndtering og hvordan kan dette best tilpasses miljøet samtidig som det ivaretar deres behov? Hør med ditt renovasjonsselskap! Hvordan kan kultur- og utelivsbransjen sammen med kommunen arbeide for å optimalisere fordelene for klima og miljø? Hør med kommunen!

INNKJØP OG LAGRING

Det er viktig å tenke gjennom hvordan man gjør innkjøp og hvorfor man gjør innkjøp. Det er et viktig tankekors å ta med seg at all produksjon av varer har en viss miljøkostnad. Derfor må man vurdere mengden av og hvilket innkjøp som gjøres for å sikre en lavest mulig miljøkostnad. Smarte innkjøp er bra for både miljøet og økonomien. Gode innkjøpsrutiner og gjennomtenkte innkjøp basert på kriterier knyttet til miljø og klima er den mest effektive måten å sikre god miljøkvalitet på.

- Velg miljøsertifiserte produkter der det er mulig. Start med rengjøringsmidler, her kan smarte innkjøp være lette å få til. Se etter Svanemerkede produkter eller produkter merket med Blomsten. Disse tar i større grad hensyn til helse og miljø.
- Bruk miljømerket trykkeri for produksjon av markedsføringsmateriale som flyers og plakater. Fokuser på digital markedsføring der det er mulig.
- Unngå bruk av engangskluter og papir til rengjøring. Velg kluter som kan vaskes, gjenbruk er bra for økonomien og miljøet.
- Deling med andre av verktøy og annet materiell som man ikke bruker så ofte, både kutter kostnader og negativt press på miljø og klima.
- Vurder om plastkopper kan erstattes med glass eller andre gjenbruksprodukter. Her kan drikkebegre i PLA eller cellulose være gode alternativer. PET-flasker til øl er også et godt alternativ, ettersom de inngår i panteordningen. Sørg for å ha gode rutiner for innsamling og resirkulering av plastprodukter/engangsmateriale dersom andre alternativer ikke er mulig. Hør med renovasjonsselskapet hvordan de håndterer avfallet!
- Vurder også om det er mulig å gi avslag til gjester som har med egen kaffekopp, og om de kan ha med egne, tomme vannflasker inn i lokalet, osv.

- Dersom bruk av glass eller andre gjenbruksalternativer er mulig, få på plass en panteordning. Slike panteordninger fungerer også bra for mat som serveres i vaskbare beholdere.
- Kan engangsflasker med vann erstattes med vann fra springen? Det kan for eksempel lønne seg å produsere et antall flasker for bruk av artister under arrangementer som vaskes og gjenbrukes.
- Engangsørepropper kan kjøpes i bolk og distribueres via dispenser. Proppene kan dessverre ikke resirkuleres, men ved bruk av dispenser fremfor individuelt innpakke par unngår dere mye engangsplast.
- Gå gjennom innkjøpsrutiner og fokuser på gjenbruksverdi og lang levetid. Dette er både økonomisk og miljøvennlig. Gå også for produkter hvor produksjonsprosessen kan dokumenteres eller hvor miljøsertifisering er på plass.
- Kjøp lokalt eller direkte fra produsent der det er mulig. Da reduserer dere utslipp fra transport, støtter lokalt næringsliv og har gjerne bedre oversikt over hvilke miljøtiltak produsenten selv implementerer. Still gjerne også krav til leverandør om spesifikke miljøtiltak.
- Velg sertifiserte produkter ved innkjøp av mat og drikkevarer, som for eksempel Fairtrade eller økologisk.
- Sørg for korrekt oppbevaring og lagring av mat og drikkevarer for å unngå svinn. Kjøp heller ikke inn mer enn den mengden som kan oppbevares under riktige forhold. Har du ting til overs du frykter blir dårlig? Spør naboen om de trenger noe!
- Bruk deres makt til å påvirke leverandører når det kommer til verdikjeder, emballasje, osv. Dere er viktige for leverandørene, og har derfor mye makt om dere står sammen og krever et fokus på bærekraft!

ENERGIBRUK

Energi og utslipp fra energisektoren er den desidert største miljøsynderen, og bidrar årlig med den høyeste andelen av CO₂-utslipp i atmosfæren. Å redusere energiforbruket eller bruke energi smartere er derfor en flott mulighet til å bidra til lavere miljøbelastning.

- Til tross for at nesten all energi som *produseres* i Norge er fornybar, er det ingen garanti for at energien som *leveres* er det. En god måte å redusere utslipp fra energibruk på er derfor å kjøpe et grønt sertifikat som garanterer at energien kommer fra fornybare kilder. Sjekk hos din strømlleverandør!
- Reduser energiforbruket. Gå gjennom rutiner for temperaturregulering av lokalet, og reduser bruk av oppvarming. Kanskje ha bevegelsessensor på ventilasjonsanlegget?
- Bytt ut lyspærer med LED-lyspærer. De reduserer energiforbruket betraktelig og begrenser kostnader knyttet til belysning over tid. LED-lys avgir heller ikke like mye varme, og ventilasjonskostnader kan derfor reduseres.
- Gå for energieffektive kjøleskap til oppbevaring av drikke. Kan kjøleskap slås av utenom arrangement? Tenk Blekkulf og skru av lyset, pc-en, osv når dere går for kvelden!
- Å investere i bevegelsessensorer for lys på toaletter og i andre rom der en konstant lyskilde ikke er nødvendig er et godt tiltak for å redusere energibruk.
- Over tid kan det lønne seg å investere i smarte energiløsninger der forbruk kan reguleres etter behov og energioverskudd kan brukes andre steder.

AVFALLSHÅNDTERING

Avfall er en av de store fallgruvene når det kommer til miljøbelastning. Samtidig er det også et av områdene hvor det foreligger størst potensiale for forbedring.

- Få en oversikt over hvilket avfall som genereres, da spesielt restavfall. Kan noe av dette kildesorteres? Genereres det mye avfall fra unødvendig emballasje eller innkjøp? Gå over rutiner og identifiser hvor avfallet kommer fra og hvordan det kan reduseres. Dette kan eksempelvis gjøres ved å etterspørre en rapport hos renovasjonsselskapet. De vanligste fraksjonene er: papp-, mat-, plast-, glass-, spesial- og restavfall.
- Implementer gode kildesorteringsløsninger for både ansatte og gjester. Ha synlige avfallsdunker som tydelig markerer hvilken type avfall som skal hvor. Øk hyppighet av spesifikke avfallsdunker etter mengde avfall. God kildesortering reduserer også restavfall.
- Ha god og riktig kunnskap om kildesortering. Rester fra rengjøringsmidler som klorin, salmiakk og plumbo skal sorteres som spesialavfall.
- Håndtørkere er et godt tiltak for å redusere papiravfall på toaletter.
- Ha egne dunker for flasker og bokser som kan pantes og plasser disse på sentrale punkter i lokalet.
- Innfør gjerne pant av plastglass for å redusere mengden av plast som sorteres som restavfall.
- Still krav til at salg av merkevarer skal gjøres ved å produsere så lite avfall som mulig, for eksempel ved å redusere emballasje.
- Er det egentlig avfall? Vurder om noe av det som tradisjonelt har blitt vurdert som avfall egentlig er det. Kaffegrut har for eksempel mange bruksområder!

TRANSPORT

Transport står for en stor andel av utslipp på verdensbasis. Aktører lokalisert i urbane områder kan i stor grad benytte seg av eksisterende offentlige transportmidler for transport av publikum og oppdragstakere, og har begrenset med kapasitet til å redusere det totale utslippet forbundet med transport ved et arrangement. Det er allikevel noen tiltak som kan vurderes:

- Gå i dialog med kommune om subsidiering av billett til offentlig transport som en del av arrangementsbilletten. Dette kan være spesielt relevant ved store arrangementer.
- Dersom det er mulig, gå for en miljøvennlig leverandør av transporttjenester ved at vedkommende tar i bruk elektriske kjøretøy eller hybrid.
- Oppfordre publikum til å benytte miljøvennlige transportalternativer, spesielt ved arrangementer som tiltrekker seg publikum fra hele landet. Sørg for at arrangementets sluttidspunkt gjør det mulig å benytte seg av kollektivtransport fremfor drosje.
- Hvordan er mulighetene for parkering av sykkel? Kan stativ settes opp? Osloborgere er flinke til å benytte seg av sykkelen, spesielt på sommeren – bruk dette!
- Oppfordre eller krev at artister skal benytte seg av kollektive transportmuligheter der det er mulig, f.eks. flytog eller buss fra Oslo Lufthavn eller tog fremfor fly for artister bosatt i Norge.
- Som en del av utelivsbransjen kan konsertarenaer oppfordre kommune og politikere til å bygge ut kollektivtransporten.
- Prøv å samle så mye av vareleveringen som mulig, sånn at man får færre transportleveranser i løpet av f.eks. en uke.

EVALUERING

Evaluer driften i samarbeid med ansatte, leverandører og renovasjonsselskap. De ansatte kan ha verdifull informasjon om prosesser under drift, og kan identifisere fallgruver og muligheter for forbedring.

- *Blir miljøstrategien fulgt?*
- *Hva kan forbedres?*
- *Hvor er det mangler og hva kan gjøres?*
- *Fungerer de strategiene som ble implementert?*
- *Hva er de positive og negative ringvirkningene?*

Be om rapport fra renovasjonsselskap minst en gang i året for å gjøre en vurdering av deres drift. Helårsarrangører bør be om rapport hvert kvartal. Om dere har store arrangement kan man også gjøre en spesialvurdering her. Det samme gjelder å ta en sjekk på energibruk.

Del informasjon og kunnskap fra deres egen drift med andre spillesteder, slik viderefører dere gode miljøpraksiser!

Forberedelser

- Ha en miljøstrategi
- Ha en miljøansvarlig i personalet
- Kurs personalet i miljø ved å invitere inn fagfolk
- Lag arrangementer med fokus på miljø

Innkjøp og lagring

- Velg miljøsertifiserte produkter og tjenester
- Velg gjenbruk fremfor engangsbruk
- Ha panteordning
- Unngå engangspplast ved å velge resirkulerbare materialer
- Legg all levering til samme dag
- Kjøp lokalt
- Evaluer innkjøpsrutiner
- Del utstyr med andre aktører
- Legg press på leverandører

Energibruk

- Bytt til LED-lyspærer
- Håndtørkere fremfor papir på toaletter
- Kjøp grønn energisertifisering
- Skru av lys, pc og andre energikilder når de ikke er i bruk
- Investert i bevegelsessensorer for lys og ventilasjon
- Investert i smarte energiløsninger over tid

Avfall og avfallshåndtering

- Evaluer avfallsrutiner
- Be om rapport fra avfallsoperatør
- Ha synlige avfallsdunker for resirkulering
- Ha egne dunker for panteløsninger
- Still krav til bruk av emballasje for leverandører
- Ha gode rutiner for kildesortering

Transport

- Inkluder billett til offentlig transport i arrangementbilletten
- Gå for leverandør med miljøvennlige transportløsninger
- Sørg for at kollektivtrafikken fortsatt går ved arrangementslutt
- Sett opp sykkelstativ
- Oppfordre publikum til å velge miljøvennlig transport
- Artister benytter seg av flytog eller flybuss
- Legg press på kommune om utbygging av kollektivtransport